

Nasjonalarkivet

Bevaringsvurdering og utførsel

Underlag til årlig rapport for
tilsyn 2025

Årlig rapport for 2025

Bevaringsvurdering og utførsel av arkiv

Innledning

Denne rapporten oppsummerer Nasjonalarkivets¹ arbeid i 2025 med bevarings- og kassasjonsvurderinger, behandling av søknader om utførsel av arkiv til utlandet, samt faglig veiledning på området. Oppgavene er lagt til avdelingen Arkivvurdering og tilsyn (ARTI), som i 2025 hadde fem medarbeidere knyttet til dette arbeidet og som i denne rapporten omtales som BK-gruppen.

BK-gruppen i ARTI har et sentralt ansvar i å forvalte Nasjonalarkivets samfunnsoppdrag: å sikre at arkivmateriale med kulturell, forskningsmessig og rettslig eller viktig forvaltningsmessig verdi blir bevart for framtiden. Gruppen utøver dette oppdraget gjennom vurderinger av hvilken dokumentasjon som skal bevares, og hvilken som kan kasseres. Arbeidet er forankret i arkivloven, arkivforskriften og riksarkivarens forskrift (nå bevaringsforskriften), som utgjør det rettslige rammeverket for BK-arbeidet. Gruppen gir også faglig støtte og veiledning til virksomheter som skal revidere eller oppdatere sine bevarings- og kassasjonsplaner (BK-planer). BK-gruppen har også ansvar for oppfølging av regelverket om utførsel av arkiv til utlandet.

I løpet av året har samtlige medarbeidere i ARTI gitt faglig bistand til Kultur- og likestillingsdepartementet i utviklingen av ny arkivforskrift. Avdelingen har også samarbeidet med Nasjonalarkivets juridiske avdeling om revisjon av bestemmelsene om bevaring og kassasjon i den nye bevaringsforskriften. I tillegg har Nasjonalarkivet igangsatt *Veien til nytt regelverk* som er et arbeid for å tolke, forklare og operasjonalisere det nye arkivregelverket, slik at det kan tas i bruk på en enhetlig og effektiv måte. Denne rapporten omtaler nærmere hvilke oppgaver BK-gruppen har igangsatt i 2025 som del i dette arbeidet.

I rapporten presenteres også statistikk fra gjennomførte bevaringsvurderinger, utførselssaker og veiledningshenvendelser. Videre viser vi noen tall som gir innblikk i tilstanden på BK-området i kommunale- og statlige virksomheter. I siste kapittel løfter vi fram sentrale problemstillinger og tendenser som preger arbeidet, og som vil være viktige i videre utvikling av fagområdet.

Tiltak og aktiviteter

Dette kapitlet gir en oversikt over de viktigste tiltakene og aktivitetene i BK-gruppen i 2025, fra godkjenning av bevarings- og kassasjonsplaner til veiledning og forvaltning av regelverket. En sentral del av årets arbeid har vært utviklingen av nytt arkivregelverk, der både arbeidet med de nye bevaringskriteriene i arkivforskriften og forberedelsene knyttet til kassasjon av

¹ Arkivverket endret navn til Nasjonalarkivet 01.01.2026. Nasjonalarkivet benyttes i rapporten som er utarbeidet i 2026, selv om den omhandler aktivitet fra tiden da navnet var Arkivverket.

enkeltopplysninger inngår i *Veien til nytt regelverk*. Kapitlet beskriver også gruppens bidrag til utførselsforvaltning, tilsynsoppfølging og avleveringsprosjekter.

Godkjenning av bevarings- og kassasjonsplaner

Statistikken for 2025 viser at Nasjonalarkivet godkjente 64 søknader om bevaring og kassasjon. Av disse gjaldt 26 søknader om både bevaring og kassasjon, 12 gjaldt bevaring og 26 kassasjon. Statlige organ stod for det klart største volumet og utgjorde om lag 85–90 prosent av godkjenningene. Dette gjelder særlig godkjenning om bevaring, hvor flertallet omhandler digitale sak- og fagsystemer, databaser og arkiver etter direktorater, departementer, helseforetak og andre statlige virksomheter. Flere gjelder også arkiver etter nedlagte statlige organer, noe som ofte innebærer større og komplekse vurderinger.

Økningen i antall godkjenninger fra 2024 til 2025 henger delvis sammen med tilsynsvirksomheten. I perioden 2022–2024 fikk 16 statlige organ pålegg om å oppdatere sine bevarings- og kassasjonsplaner. Ti av søknadene i 2025 var knyttet til arbeidet med å lukke disse avvikene. Samtidig økte andelen saker som gjaldt papirarkiv: I 2024 var 7 av 27 søknader (25,9 prosent) knyttet til papirarkiv, mens dette økte til 25 av 64 (39,1 prosent) i 2025. De fleste søknadene gjaldt avgrensede og klart definerte sakstyper.

Omtrent 60 prosent av godkjenningene i 2025 gjelder fortsatt digitale arkivsystemer, som sak- og arkivsystemer og fagsystemer. Samtidig mottok Nasjonalarkivet også et betydelig antall saker om eldre papirarkiv, blant annet protokoller, mapper og serier som ikke tidligere har vært vurdert. (Se eget avsnitt om deltakelse i avleveringsprosjektet for departementsarkivene.)

Det er færre saker fra kommunale organ, og disse sakene gjelder i stor grad skadet papirarkivmateriale, for eksempel vann- og muggskadde arkiver. Dette gjenspeiler at BK-gruppens arbeid i stor grad knytter seg til dokumentasjon skapt i statlige organer.

Godkjenning av søknader om utførsel av arkiv

I 2025 behandlet Nasjonalarkivet flere søknader om utførsel av arkivmateriale til utlandet. Det ble gitt 13 godkjenninger, hvor de aller fleste gjaldt midlertidig utførsel i forbindelse med mediekonvertering for kommunale organ. I tillegg ble én søknad fra Kystverket godkjent i forbindelse med muggsanering av arkivmateriale. Videre ble fem søknader avslått, alle knyttet til søknad om utførsel av kulturgjenstander for salg.

Veiledning

BK-gruppen gir veiledning til offentlig sektor både gjennom skriftlige henvendelser i Elements og i egne veiledningsmøter. Møtene gjennomføres ofte i forbindelse med at offentlige organer skal utarbeide bevaringsplaner. Det finnes per i dag ingen samlet oversikt over hvor mange veiledningsmøter som ble gjennomført i 2025. Statistikk hentet fra Elements viser imidlertid at BK-gruppen behandlet totalt 62 skriftlige veiledningssaker i 2025. Av disse gjaldt 36 saker statlige organer, 16 saker kommunale organer, og 10 saker privat sektor. Dette bekrefter at hovedtyngden av henvendelser kommer fra statlige virksomheter, mens kommunesektoren og private (f.eks. enkeltpersoner/leverandører/advokatfirma) utgjør en litt mindre andel.

De mest etterspurte temaene er rett til sletting, arkivplikt, kassasjon og regelverksavklaringer. Dette speiler et år med stort behov for praktiske avklaringer om personvern og sletting, tolkning av arkivregelverket, og implementering av bevarings- og kassasjonsregler i sak- og fagsystemer. Etterspørselen etter konkret veiledning om sletting og kassasjon og tolkning av regelverk er størst, og det er et jevnt behov for støtte til implementering av bevarings- og kassasjonsbestemmelser.

Bidrag til arbeid med nye forskrifter

Medarbeiderne i BK-gruppen har i 2025 deltatt aktivt i arbeidet med det nye arkivregelverket. Gruppen har gitt faglige innspill til Kultur- og likestillingsdepartementet i forbindelse med høringen av ny arkivforskrift og bestemmelsene knyttet til bevaring, kassasjon og utførsel av arkiv. I tillegg har BK-gruppen bistått juridisk avdeling i revisjonen av bestemmelsene om bevaring og kassasjon i Nasjonalarkivets nye bevaringsforskrift, som erstatter kapittel 7 i den tidligere riksarkivarens forskrift. Revisjonen av bevaringsforskriften var kun en teknisk gjennomgang for å samordne forskriften med ny arkivlov og arkivforskrift. Struktur og språk er forenklet og omarbeidet til nynorsk, men reglene om hvilken dokumentasjon som skal bevares er uendret.

Senhøsten 2025 startet derfor også arbeidet med å utarbeide nødvendig informasjon om den reviderte bevaringsforskriften. Dette innebar utvikling av en egen informasjonsartikkel til Nasjonalarkivets nettsider. Formålet var å sikre at virksomhetene får tydelig veiledning om regelverket som gjelder i overgangsperioden, frem til ny bevaringsforskrift blir fastsatt.

Nye bevaringskriterier i arkivforskriften

Den nye arkivforskriften innfører fem overordnede kriterier for hva som skal tas vare på for ettertiden i § 2. Flere av kriteriene viderefører etablert bevaringspraksis, mens andre – særlig kriteriet om dokumentasjon av endringer i natur og klima – representerer nye hensyn i bevaringsarbeidet.

For å sikre en enhetlig og god faglig praktisering av regelverket startet Nasjonalarkivet i 2025 et arbeid med å utvikle en felles intern forståelse av hvordan kriteriene skal tolkes og brukes i bevarings- og kassasjonsvurderinger. Parallelt ble det høsten 2025 igangsatt utvikling av en veileder som skal gi praktiske føringer for hvordan statlige virksomheter skal forstå og bruke de nye kriteriene i bevaringsvurderingen.

Kassasjon av enkeltopplysninger – arbeid med forberedelse av ny oppgave

Det nye regelverket i arkivloven og arkivforskriften har gitt Nasjonalarkivet en ny myndighetsoppgave knyttet til behandling av søknader om kassasjon av enkeltopplysninger. Etter arkivloven § 13 og arkivforskriften §§ 43 og 44 kan Nasjonalarkivet, i særlige tilfeller og etter søknad, fatte vedtak om å slette enkeltstående personopplysninger fra arkivmateriale.

Regelverket stiller krav om en helhetlig vurdering av blant annet hvor belastende lagring av opplysningen er for den registrerte, om opplysningen kan ha nåværende eller fremtidig betydning for den registrerte eller andre, om kassasjon kan føre til tap av viktig informasjon utover det søknaden gjelder, og omfanget av arbeidet som en eventuell kassasjon vil kreve. Søknaden skal

først behandles av det organet som har registrert opplysningene, før den sendes til Nasjonalarkivet for endelig vurdering. Dersom søknaden gjelder opplysninger i arkivmateriale som er avlevert til, eller skapt av Nasjonalarkivet, skal søknaden sendes dit.

I løpet av høsten 2025 har avdelingen arbeidet med å etablere en faglig og praktisk ramme for håndteringen av denne nye oppgaven. Det er utarbeidet interne retningslinjer for saksbehandlingen, utviklet veiledning til både offentlig sektor og privatpersoner, samt laget en digital skjemaløsning for innsending av søknader. Dette skal legge grunnlaget for en enhetlig, trygg og effektiv behandling av saker om kassasjon av enkeltopplysninger når ordningen trer i kraft.

Deltakelse i avleveringsprosjektet - departementsarkivene

Arbeidet med å ta imot om lag 14 000 hyllemeter papirarkiv fra departementene ble påbegynt høsten 2024 og videreført gjennom hele 2025. Bevaringsvurdering har vært en viktig del av det forberedende arbeidet, ettersom en betydelig del av materialet ikke tidligere har vært vurdert med hensyn til bevaring og kassasjon. Medarbeidere fra BK-gruppen har bistått avdeling Samordning og kunnskap (SAKU), som har hatt det overordnede ansvaret for å koordinere avleveringsprosessen. BK-gruppens bidrag har særlig omfattet faglige avklaringer, bevaringsvurdering av dokumentasjon og støtte i arbeidet med gjennomgang og utarbeidelse av bevarings- og kassasjonsplaner for arkivene.

Resultater fra den årlige spørreundersøkelsen

Den årlige spørreundersøkelsen viser at offentlig sektor fortsatt mangler full oversikt over dokumentasjonen i egne elektroniske systemer. Kun 53 % av statlige virksomheter og 48 % av kommunene oppgir at de har bevaringsvurdert alle sine elektroniske systemer, mens Oslo kommune ligger noe høyere med 66 %. Tallene viser at mange virksomheter fortsatt står uten en samlet oversikt over hvilke systemer som inneholder dokumentasjon som skal bevares for ettertiden.

Mangelen på helhetlige vurderinger svekker virksomhetenes evne til å forvalte dokumentasjonen riktig. Når halvparten av organene ikke har avklart hvilke systemer som skal bevares eller kasseres, øker risikoen for at viktig informasjon går tapt, eller at kassabelt materiale lagres unødig. Samtidig innebærer manglende oversikt en betydelig personvernrisiko, fordi personopplysninger kan bli lagret lenger enn nødvendig eller uten gyldig behandlingsgrunnlag.

Statistikk og nøkkeltall

Veiledingssaker:

	2025	2024
Stat	36	60
Kommuner	16	28
Private	10	10
Antall saker	62	98

Godkjenning av bevarings- og kassasjonsplaner:

	2025	2024
Bevaring og kassasjon	26	12
Bevaring	12	6
Kassasjon	26	9
Antall søknader	64	27

Utførselssaker:

	2025	2024
Godkjente søknader	13	12
Avslåtte søknader	5	0
Antall søknader	18	12

Resultater fra den årlige spørreundersøkelsen:

Andel som har bevaringsvurdert alle sine elektroniske systemer:

	2025	2024
Stat	53 %	52 %
Kommuner	48 %	47 %
Oslo kommune	66 %	57 %

Andel som har fastsatt kassasjonsregler for alle deler av sin virksomhet

	2025	2024
Stat	56 %	54 %
Kommuner	49 %	48 %
Oslo kommune	79 %	85 %

Veien videre

I 2026 vil BK-gruppen rette innsatsen mot tre hovedsatsinger som er avgjørende for at stat og kommuner skal kunne etterleve det nye arkivregelverket og sikre dokumentasjon med varig kulturell, vitenskapelig og forvaltningsmessig verdi. Satsingene bygger på behov som tydelig kommer fram både i statistikken fra 2025 og i dialogen Nasjonalarkivet har hatt med virksomhetene. I tillegg vil Nasjonalarkivet utvikle nye retningslinjer for utførsel av arkiv på fysiske medium til utlandet, slik at vi får bedre nasjonal oversikt og beredskap, styrket kunnskap om digitaliseringsutviklingen og tydeligere rammer i møte med kulturminneforvaltningen når den nye bestemmelsen trer i kraft.

1. Utvikling av veileder og skjemaløsning for innsending av bevaringsframlegg (Oppgave ID 100 i Veien til nytt regelverk)

Forvaltningen etterspør tydelige, praktiske og lett tilgjengelige verktøy som gjør det enklere å gjennomføre korrekte bevaringsvurderinger. Tall fra 2025 viser at *kun rundt halvparten* av offentlige organ har bevaringsvurdert sine elektroniske systemer, noe som understreker behovet for mer forutsigbar metodikk og bedre støttestrukturer.

En ny veileder for hvordan statlige organ utarbeider bevaringsframlegg, samt en digital skjemaløsning for innsending og behandling av disse, vil gi forvaltningen en mer brukervennlig måte å oppfylle regelverket på. Samtidig legger løsningen til rette for at Nasjonalarkivet kan behandle framlegg mer effektivt og konsistent. Arbeidet skal bygge på den metadatamodellen ledergruppen har besluttet som grunnlag for fremtidige rapporterings- og skjemaløsninger. Dette sikrer en helhetlig arkitektur for hvordan dokumentasjon skal beskrives, deles og rapporteres – og dermed en mer effektiv og pålitelig forvaltning på nasjonalt nivå.

2. Revisjon av bevaringsforskriften

Revisjon av bevaringsforskriften er en nødvendig og høyt prioritert oppgave. Dagens regler er krevende å praktisere, særlig for kommunesektoren, som departementet har gitt eksplisitt prioritet i tildelingsbrevet. Forskriften gjenspeiler heller ikke fullt ut de nye bevaringskriteriene i arkivforskriften, og er svakere tilpasset hvordan dokumentasjon faktisk skapes i dag – særlig i digitale systemer, fagsystemer og gjennom automatiserte prosesser.

En oppdatert bevaringsforskrift vil gi et tydeligere og mer praktisk anvendbart grunnlag for å bruke de bevaringsvurderingene som er fastsatt, og dermed sikre at dokumentasjon som belyser samfunnsutvikling, natur- og klimaendringer, myndighetsutøvelse og private rettssubjekters plikter og rettigheter blir håndtert riktig. En revidert forskrift er derfor avgjørende for at forvaltningen skal kunne arbeide enhetlig med dokumentasjon som etter kriteriene i arkivforskriften § 2 skal bevares for ettertiden.

3. Utførsel av arkiv på fysiske medium til utlandet

Ny bestemmelse for utførsel av arkiv i arkivloven § 11 er ennå ikke blitt gjort gjeldende. Bestemmelsen som gjelder både for skylagring i utenlandsk sky og for utførsel av fysiske arkiver, er fortsatt til behandling hos departementet. Den nye lovbestemmelsen om utførsel innebærer en delvis videreføring av bestemmelsen i den gamle lovhjemmelen, men at det skal være tillatt å føre arkiver ut av landet så lenge det er snakk om mediekonvertering.

For å sikre en forutsigbar og korrekt praktisering av reglene, er det nødvendig å utvikle nye retningslinjer som klargjør hvilke vilkår som gjelder, hvordan prosessen skal gjennomføres og hvilket ansvar som ligger hos virksomhetene og hos Nasjonalarkivet.

ARTI vil også bruke prosessen som er omtalt i tildelingsbrevet til å gi innspill til departementet innen gjeldende frister, slik at kommende forskrifter og retningslinjer der best mulig arkivfaglig hensyn er ivarettatt, samt andre forhold i dagens samfunnsutvikling.

Dette arbeidet er viktig av flere grunner:

- **Samlet oversikt og beredskap:** En nasjonal oversikt over hvilke arkiv som midlertidig befinner seg utenfor landet, og hvor de er plassert, er avgjørende for å sikre rask og koordinert hjemføring ved behov.
- **Innsikt i digitaliseringsutviklingen:** Registrering og behandling av utførselssaker gir nødvendig kunnskap om i hvilken grad offentlige organ benytter eksterne tjenester for mediekonvertering, noe som er relevant når man følger utviklingen i digitaliseringsarbeidet i stat og kommuner.
- **Avklarte grenseflater mot kulturminneforvaltningen:** Arkiv som utføres kan også være omfattet av kulturminnelovens bestemmelser. Klare retningslinjer bidrar til å sikre at regelverket praktiseres helhetlig og konsistent på tvers av forvaltningsområder.